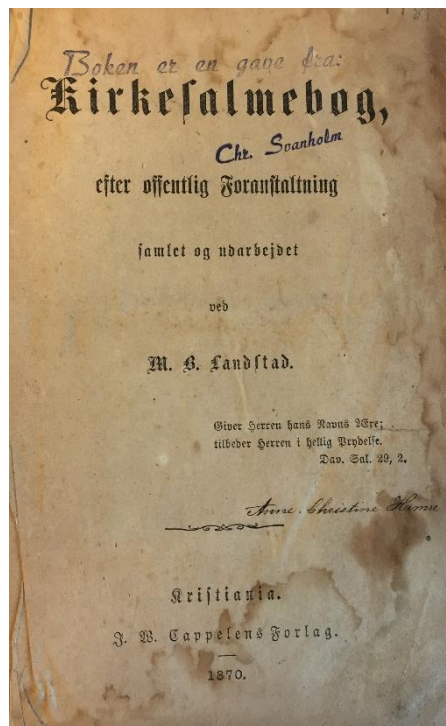

Landstads kirkesalmebok tas i bruk – oversikt

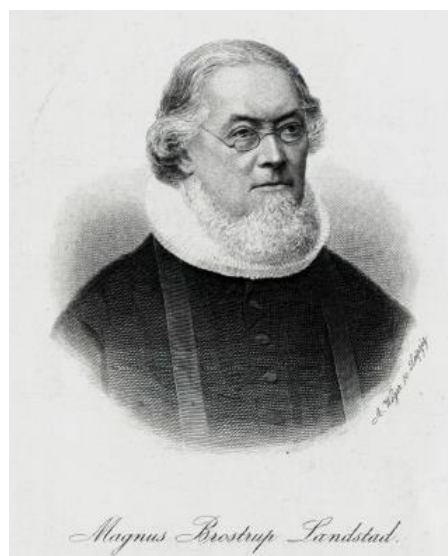
Per Kristian Aschim 19.06.2020

25. juli 1870: Rundskriv fra Kirkedepartementet: Salmeboka sendes i to eksemplarer til alle sokneprester.
5. august 1870: Den første avisannonsen for Landstads Kirkesalmebog på trykk i *Morgenbladet*.
2. oktober 1870 (Mikkelsmess, konfirmasjonssøndag mange steder): De første menighetene tar salmeboka i bruk:
- (1) Grønland, Oslo
 - (2) Gamlebyen, Oslo
 - (3) Steinkjer, Nidaros
 - (4) Egge, Nidaros
27. november 1870 (1. søndag i advent):
- (5) Vor Frelzers (Oslo domkirke), Oslo
 - (6) Trefoldighet, Oslo
 - (7) Garnisonsmenigheten, Oslo
 - (8) Nykirkens menighet, Bergen, Bjørgvin
25. desember 1870 (1. juledag):
- (9) Hamar (domkirke), Hamar
 - (10) Østre Gausdal, Hamar
 - (11) Follebu (Østre Gausdal), Hamar
 - (12) Vestre Gausdal (Nykirke og Bødalen), Hamar (usikkert om Svatsum innførte den samtidig)
 - (13) Strømsø, Drammen, Tunsberg
 - (14) Molde (i dag: domkirke), Møre
 - (15) Tromsø domkirke, Nord-Hålogaland
 - (16-17) Alta og Kåfjord, Alta, Nord-Hålogaland

Det ble også vedtatt å innføre boken i Kristiansund (Møre) og Namsos (Nidaros) 25.12.1870, men det måtte utsettes fordi man ikke fikk tak i nok salmebøker. 1. januar 1871 (Nyttårsdag)

- (18) Gamle Aker, Oslo
- (19) Glemmen, Fredrikstad, Borg
- (20) Vestre Fredrikstad (domkirken), Borg
- (21) Østre Fredrikstad, Borg
- (22) Furnes, Hamar
- (23) Nes, Hedemarken, Hamar
- (24) Balleshol, Nes, Hedemarken, Hamar
- (25) Brandval, Hamar
- (26) Elverum, Hamar
- (27) Trysil, Hamar
- (28) Søndre-Osen, Hamar
- (29) Aamot, Hamar
- (30) Nordre-Osen, Hamar
- (31) Stor-Elvedalen, Hamar
- (32) Strand, Stor-Elvedalen, Hamar

- (33) Garmo, Lom, Hamar
- (34) Bøverdalen, Lom, Hamar
- (35) Faaberg, Hamar
- (36) Gran, Hadeland, Hamar
- (37) Tingelstad, Gran, Hamar
- (38) Nes (Brandbu), Hamar
- (39) Larvik, Tunsberg
- (40) Langestand, Larvik, Tunsberg
- (41) Eidanger, Agder og Telemark
- (42) Ytre Flaabygd, Lunde, Agder og Telemark
- (43) Vemundvik, Namsos, Nidaros

Andre menigheter som vedtok å ta salmeboka i bruk i 1870, uten at det er spesifisert når salmeboka faktisk ble tatt i bruk. Noen kan ha tatt boka i bruk i 1870, andre i 1871:

- (44) Asker, Oslo
- (45) Røken, Asker, Oslo
- (46) Vestre-Bærum (Bryn), Oslo
- (47) Østre-Bærum (Haslum), Oslo
- (48) Oppegaard (Nesodden), Borg
- (49) Nittedalen, Borg
- (50) Hakedalen, Nittedal, Borg
- (51) Nes, Romerike, Borg
- (52) Udnes, Romerike, Borg
- (53) Sarpsborg, Borg
- (54) Vinger (Kongsvinger), Hamar
- (55) Østmarken (Kongsvinger), Hamar
- (56) Åsnes, Hamar
- (57) Ringebu, Hamar
- (58) Faavang, Ringebu, Hamar
- (59) Venebygden, Ringebu, Hamar
- (60) Nordre-Aurdal (Aurdal), Hamar
- (61) Ulnes, Nordre-Aurdal, Hamar
- (62) Svenes, Nordre-Aurdal, Hamar
- (63) Skrautvaal, Nordre-Aurdal, Hamar
- (64) Tønsberg (domkirke), Tunsberg
- (65) Fredriksværn (Stavern), Tunsberg
- (66) Bamle, Agder og Telemark
- (67) Skaatø, Bamle, Agder og Telemark
- (68) Eidsborg, Agder og Telemark
- (69) St. Jørgens Hospital, Bergen, Bjørgvin
- (70) Aarstad, Bergen, Bjørgvin
- (71) Sulen, Ytre-Sogn, Bjørgvin
- (72) Husø, Sulen, Ytre-Sogn, Bjørgvin
- (73) Vestnes, Møre
- (74) Veø, Romsdal, Møre
- (75) Rødven, Veø, Romsdal, Møre
- (76) Strinden (Lade), Nidaros

- (77) Klæbu, Nidaros
- (78) Sparbu (Mære), Nidaros
- (79) Skei, Sparbu (Mære), Nidaros
- (80) Henning, Sparbu (Mære), Nidaros
- (81) Malme (Beitstaden, Solberg), Nidaros
- (82) Namdalseidet (Beitstaden, Solberg), Nidaros
- (83) Øvre-Stjørdalen, Hegre, Nidaros
- (84) Nedre-Stjørdalen, Værnes, Nidaros
- (85) Beitstaden, Nordre Indherred, Nidaros (konfirmationssøndag, muligens 2. oktober, ikke verifisert)
- (86) Klingen (Klinga, Sævik), Namsos, Nidaros

Tidspunkt for innføring, de øvrige *domkirkene*:

Kristiansand domkirke	1871
Stavanger domkirke	1872
Bergen domkirke	1872, 29. april
Nidaros domkirke	1872, Palmesøndag
Bodø [by],	opplysninger mangler foreløpig

Tidspunkt for innføring, første menigheter i *Stavanger* og *Sør-Hålogaland bispedømmer* (ut fra kunnskap så langt):

Stavanger domkirke, Stavanger	1872 (jf. Luthersk Kirketidende 6. januar 1872, s. 16)
St. Petri, Stavanger	1872 (jf. Luthersk Kirketidende 6. januar 1872, s. 16)
Alstahaug, Helgeland, Sør-Hålogaland	1871 (jf. Luthersk Kirketidende 7. januar 1871, s. 15)

Tidspunkt for innføring, *menigheter med tilknytning til Landstad*:

Oslo	Domkirken 27.11.1870; Grønland og Gamlebyen 2.10.1870
Halden	1871 i Fredrikshald og Tistedalen (dato foreløpig ikke kjent)
Gran	1871 i Gran, Tingelstad og Nes (Røykenvik) (dato foreløpig ikke kjent)
Gausdal	1870 i tre av fire sokn (dato foreløpig ikke kjent)
Sandefjord (Sandar) – Sandar	1880, Sandefjord 1881
Kviteseid – Brunkeberg	1. påskedag 1871, Kviteseid 1872, Vraadal 1893
Seljord – (eksakte opplysninger mangler, men Landstad ga et eksemplar til alteret i hver av kirkene, Seljord, Flatdal og Åmotsdal i 1871)	
Vinje	1873 i Vinje, Nesland og Grungedal (dato foreløpig ikke kjent)
Verdal	1871 i Værdalen (Stiklestad), Vuku og Vinne (dato foreløpig ikke kjent)
Øksnes	1871 (dato foreløpig ikke kjent, jf. Luthersk Kirketidende 11.11.1871, s.319)
Måsøy	(mangler opplysninger)

Avisen *Fædrelandet* skrev 8. august 1871 at salmeboka nå var tatt i bruk i 100 sokn. Den videre utbredelsen går fram av følgende tabell:

Tabell: Utbredelsen av Landstads og Hauges salmebøker 1872–1907 (etter Herleik Baklid (red.): *Landstads skrifter bd. 5: Salmer*, Novus forlag 2020, s. 656)

	Landstad	Hauge	Antall sokn
1872 (utgang)	347		904
1873 (desember)	458		903
1877	598	92	936
1879 (31.12.)	648		923
1898	838	105	954
1904	869	90	965
1907	907	58	965

Opplysningene er innhentet fra *Luthersk Kirketidende*, avisene *Morgenbladet* og *Fædrelandet*, samt J. N. Skaars arbeider om Evangelisk-kristelig salmeboks historie i de ulike stift, 1891-1903, i tillegg til lister i Kirkedepartementets arkiv i Riksarkivet og spredte lokalhistoriske opplysninger. Målet er å utarbeide en fullstendig oversikt over innføringen av Landstads og Hauges salmebøker, og på sikt også Elias Blix' *Nokre Salmar* (fra 1892). Supplerende opplysninger om innføring av salmebøkene kan sendes undertegnede.

Ås 19.06.2020

Per Kristian Aschim, pkaschim@gmail.com.